

A háztartások fogyasztásának színvonala és szerkezete, 2011 (előzetes adatok alapján)

A tartalomról

- 1 A háztartások fogyasztásának alakulása az évközi adatok alapján
- 1 A háztartások fogyasztási kiadásainak szerkezete
- 2 Az alsó és a felső jövedelmi ötödbe tartozó háztartások fogyasztása közötti különbségek
- 2 A két szélső jövedelmi ötödbe tartozók élelmiszer-fogyasztása közötti eltérések
- 3 A tartós fogyasztási cikkel rendelkező háztartások aránya
- 3 A háztartások fogyasztása területtípus szerinti bontásban

A háztartások fogyasztásának alakulása az évközi adatok alapján

Hosszú idő után a KSH ismét közreadja az előzetes adatokat a háztartások fogyasztásáról. Ezek az adatok az éves végleges adatokat tartalmazó statisztikai tükrökhöz képest több tekintetben különböznek. Első eltérés, hogy az éves adatok esetén egy főre jutó éves fogyasztást adunk meg, míg az előzetes adatok egy havi mennyiséget takarnak. Ennek hátterében többek között az áll, hogy az előzetes adatok csak a háztartások egy hónapig tartó háztartási napló vezetéséből származnak, míg az éves végleges adatok esetében a tárgyévét követő tavasszal újra rákérdezik a havi rendszerességnél ritkábban előforduló tételekre. További jelentős különbség, hogy a havi naplóvezetés folyamán csak egy kérdés vonatkozik a jövedelemre, amelyet csak a jövedelmi ötödkébe történő besoroláshoz használunk, míg a következő év tavaszán a háztartásokat részletesen megkérdezzük az előző évi jövedelmeiről. Ennek következtében az előzetes és az éves végleges adatok tekintetében kismértékű eltérés tapasztalható. Ez az eltérés a végleges és az előzetes adatok között 2010-ben a háztartások összes fogyasztása tekintetében 2,3% volt, amely nem tartalmazza a beruházási jellegű kiadásokat.

Az előzetes adatokat értelemszerűen az előző év előzetes adataihoz viszonyítjuk a volumenindexek kiszámításánál, illetve egyéb időbeli összehasonlításoknál is. A továbbiakban nem jelöljük a tábláknál, hogy előzetes adatról van szó, de hangsúlyozzuk, hogy minden adat előzetes.

A fogyasztási kiadások egy főre jutó havi összege 2011-ben 63 544 Ft volt, volumene mérsékelten, 1,2%-kal csökkent. Az élelmiszer-fogyasztás ennél nagyobb mértékben, 2,7%-kal esett vissza, ami mögött az élelmiszerek magasabb árindexe áll (7,3%), amely alacsonyabb árfekvésű termékek vásárlására ösztönözte a háztartásokat. A kultúrára, szórakozásra és a vendéglátásra, szálláshely-szolgáltatásra költött összeg több mint 5%-kal csökkent, legnagyobb mértékben pedig az egyéb termékekre és szolgáltatásokra fordított kiadások estek vissza. Ezek azok a kiadások, melyeket a lakosság anyagi lehetőségeinek szűkülése esetén leghamarabb

visszafog. A reálbér-emelkedés és a családi adókedvezmény bevezetésének pozitív hatása ellenére, a magas törlesztő részletek és a kedvező végtörlesztési lehetőségek miatt a háztartások egy részénél a fogyasztás visszafogását tapasztalhatjuk. (A COICOP-csoportosítás nem tartalmazza ugyanis a lakásépítésre, ingatlanvásárlásra stb. fordított összegeket, mivel ez már beruházásnak számít.)

1. tábla

A háztartások fogyasztási kiadásai a COICOP-fogyasztási főcsoport szerint, 2010, 2011

COICOP-fogyasztási főcsoportok	Egy főre jutó fogyasztás, Ft		Egy főre jutó érték-index, %	Egy főre jutó volumen-index, %
	2010	2011		
Élelmiszerek és alkoholmentes italok	14 681	15 335	104,4	97,3
Szeszes italok, dohányárúk	2 071	2 065	99,7	99,5
Ruházat és lábbeli	2 017	2 018	100,1	97,1
Lakásfenntartás és háztartási energia	16 129	17 081	105,9	101,2
Lakberendezés, háztartásvitel	2 259	2 240	99,2	98,9
Egészségügy	2 764	2 737	99,0	96,2
Közlekedés	6 250	6 917	110,7	103,3
Hírközlés	3 750	4 241	113,1	112,3
Kultúra, szórakozás	4 170	3 933	94,3	93,7
Oktatás	389	375	96,3	96,6
Vendéglátás, szálláshely-szolgáltatás	2 630	2 474	94,1	91,6
Egyéb termékek és szolgáltatások	4 786	4 129	86,3	85,5
Mindösszesen	61 896	63 544	102,7	98,8

Legjelentősebb mértékben a hírközlésre fordított kiadások volumene nőtt. Ebbe a csoportba tartozik az internet-előfizetés, a mobiltelefon-vásárlás, illetve a telefonálás díja. Ez már magában is magyarázza ennek a csoportnak az erőteljes növekedését, hiszen az információs társadalom térhódítása továbbra is jelentős. Emellett az okos telefonok megjelenése és folyamatos terjedése is hozzájárult a csoport összes fogyasztáshoz viszonyított extrém növekedéséhez.

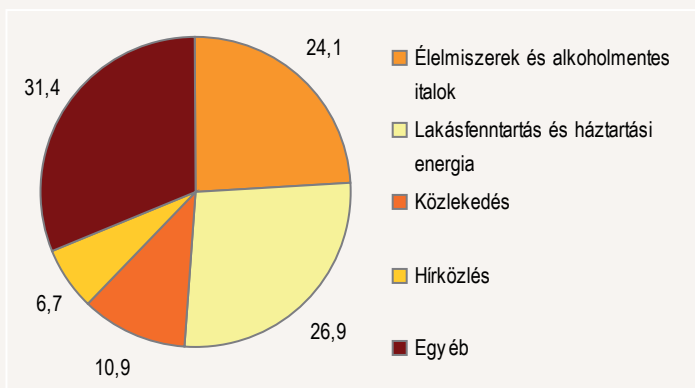
A háztartások fogyasztási kiadásainak szerkezete

A háztartások kiadásai felét lakásfenntartásra, háztartási energiára, élelmiszerekre költik, ezek közül is a lakásfenntartásra, valamint a háztartási energiára költenek legtöbbit. A maradék 50%-ból jelentős részt, az összes kiadásnak bő tizedét képviseli a közlekedés.

A fentiek jól mutatják, hogy a napi szükségletekkel, mint az étkezéssel, lakhatással, munkába, iskolába járással kapcsolatos költségek kifizetése után kevesebb mint 40% marad az összes többi kiadásra.

Az egy főre jutó éves fogyasztási kiadás szerkezete

1. ábra

Az alsó és a felső jövedelmi ötödbe tartozó háztartások fogyasztása közötti különbségek

Az alsó és felső jövedelmi ötödbe tartozó háztartások fogyasztása értékben és szerkezetben is jelentős különbségeket mutat. Az alsó ötödbe tartozók összes kiadásuk 60%-át költik élelmiszere és lakásfenntartásra, illetve háztartási energiára, míg a felső ötödbe tartozó háztartásoknál ugyanez az arány csak 41%. Az alsó ötödben az összes háztartáshoz képest arányaiban 6,9 százalékponttal többet, 31%-ot költenek élelmiszere a háztartások. Ugyanez jellemző a legszegényebbek esetében a lakásfenntartási költségekre, amelyre az országos részarányánál 2,5 százalékponttal többet, 29%-ot költenek. Más a helyzet a közlekedési kiadások esetében, amelyre 2,7 százalékponttal kevesebbet, 8,2%-ot költenek. Ennek oka, hogy az alsó jövedelmi ötödben több az inaktív személy, akiknél értelemszerűen nem jelenik meg jelentős tételként a közlekedési kiadás. A felső jövedelmi ötödbe tartozóknál ezek az arányok fordítva jelennek meg. Az élelmiszer 5,7 százalékponttal, a lakásfenntartás 3,8 százalékponttal kisebb részt tesz ki az összefogyasztásból az összes háztartáshoz képest, míg közlekedésre a tehetősebbek 2,2 százalékponttal többet fordítanak az összes fogyasztásukból. Ennek egyik oka, hogy közöttük magasabb az aktívak, jobban képzettek – ráadásul a jövedelmezőbb munkahelyeken foglalkoztatottak – aránya, akik a jobb fizetés érdekében hosszabb utazásra is hajlandóak, amely esetükben megnöveli ennek a kiadási csoportnak a jelentőségét. A másik ok, hogy ezek a háztartások sokkal magasabb arányban rendelkeznek gépkocsival, esetenként több gépkocsival, így benzínre is többet költenek. (Az ötödönkénti fogyasztási szerkezetek a táblázatoknál találhatóak.)

2. tábla

Egy főre jutó kiadások az alsó és a felső jövedelmi ötödben, 2011

COICOP-fogyasztási főcsoportok	1. ötöd, Ft	5. ötöd, Ft	5./1. ötöd
Élelmiszerek és alkoholmentes italok	10 645	21 736	2,0
Szeszes italok, dohányárúk	1 546	3 269	2,1
Ruházat és lábbeli	913	4 798	5,3
Lakásfenntartás és háztartási energia	10 105	27 229	2,7
Lakberendezés, háztartásvitel	935	4 928	5,3
Egészségügy	1 160	4 599	4,0
Közlekedés	2 809	15 496	5,5
Hírközlés	2 317	7 771	3,4
Kultúra, szórakozás	1 462	10 108	6,9
Oktatás	120	817	6,8
Vendéglátás, szálláshely-szolgáltatás	603	7 754	12,9
Egyéb termékek és szolgáltatások	1 762	9 513	5,4
Mindösszesen	34 378	118 020	3,4

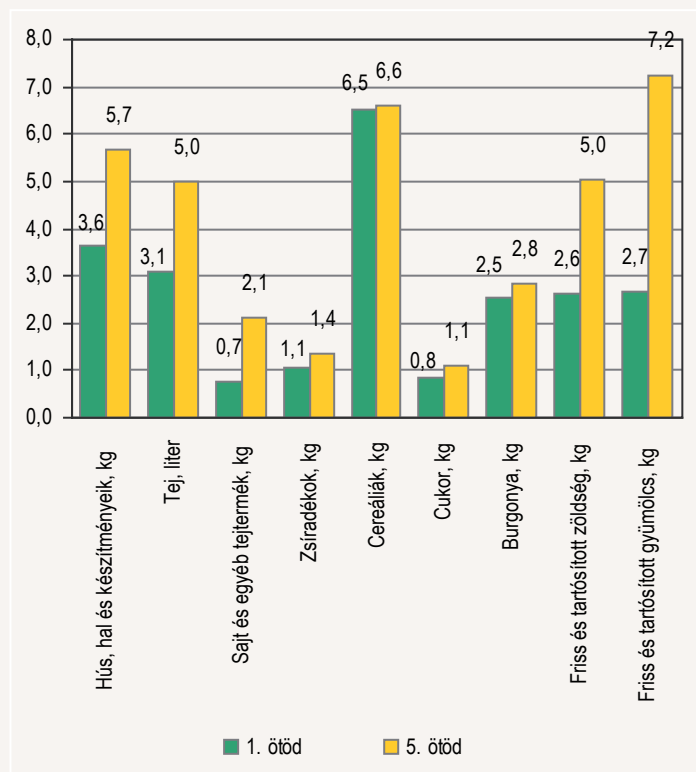
Amennyiben a fogyasztási szerkezet különbségein túl a konkrét összegek különbségeit is megvizsgáljuk, még markánsabb eltéréseket mutatnak az adatok. A felső ötödbe tartozók összes kiadása több mint háromszorosa az alsó jövedelmi ötödbe tartozóknak. Ez az arány a legalacsonyabb az élelmiszereknél. A szeszes italoknál, dohányárúknál is hasonló a helyzet: egyrészt ezeknél a termékeknél a jövedéki adó miatt kevésbé tudnak olcsó terméket választani a szűkösebb anyagi körülmények között élők, másrészt kevésbé engedhetik meg maguknak a költségesebb szabadidős tevékenységek (mint például a színház, mozi, utazás, étterem) igénybevételét. A legkiugróbb különbség a vendéglátás és a szálláshely-szolgáltatásra költött összegek közötti: közel 13-szor annyit költenek a legfelső, mint a legalsó jövedelmi ötödbe tartozó háztartások erre a célra. Ez nagyon jól tükrözi, hogy a legszegényebbeknek minimális lehetőségük van nyaralásra, éttermi étkezésre. Ez a nagy különbség abszolút értékben azonban csak 7151 Ft különbséget jelent, ezzel szemben ugyanez a lakásfenntartási és háztartási energiánál 17 124 Ft, a közlekedésnél 12 687 Ft, az élelmiszernél 11 091 Ft.

A két szélső jövedelmi ötödbe tartozók élelmiszer-fogyasztása közötti eltérések

A legfelső jövedelmi ötödbe tartozók élelmiszer-fogyasztása mindegyik élelmiszercsoportban magasabb, mint a legalsó ötödbe tartozóké.

2. ábra

A háztartásban fogyasztott élelmiszerek egy főre jutó havi mennyisége az alsó és felső jövedelmi ötödben, 2011

Az eltérés mértéke élelmiszertípusonként különböző. Legkisebb a különbség a cereáliák, a burgonya, a zsíradék és a cukor esetében. Nagyobb az eltérés az élettani szempontból értékesebb tej- és húsfogyasztásnál. A viszonylag drágább sajt és egyéb tejtermékek, zöldségnél, gyümölcsnél tapasztalható a legjelentősebb elmaradás a szerényebb lehetőségekkel rendelkezőknél, mivel ez a csoport napi élelmiszer-szükségletét jórészt olcsóbb élelmiszer-féleségekkel elégíti ki, az egészségesebb, de fajlagosan magasabb költségű élelmiszerekkel szemben.

A tartós fogyasztási cikkel rendelkező háztartások aránya

3. ábra

Tartós fogyasztási cikkel rendelkező háztartások aránya az alsó és a felső jövedelmi ötödben, 2011

A tartós fogyasztási cikkek tekintetében elmondható, hogy évről évre bővül a háztartások ellátottsága. Legjelentősebb mértékben, 5,2 százalékponttal nőtt az előfizetéses telefonok előfordulása. Ezzel szemben a kártyás telefonok terjedése már nem számottevő.

3. tábla

Tartós fogyasztási cikkel rendelkező háztartások aránya

(%)

Tartós fogyasztási cikkek	2010	2011
Mosogatógép	11,6	12,3
Plazma, LCD-televízió	12,5	16,6
Digitális fényképezőgép	33,8	35,9
Hordozható számítógép	17,8	20,0
Saját előfizetéses mobiltelefon	36,4	41,6
Saját kártyás mobiltelefon	63,3	63,7

Említésre méltó az LCD- és a plazmatelevíziók növekedése is, 4,1 százalékponttal több háztartás rendelkezett ilyen készülékkel 2011-ben, mint 2010-ben. Mivel ezek a termékek kevésbé elterjedtek, az alacsonyabb százalékpontos növekedés gyorsabb terjedést tükröz. Több mint 2 százalékponttal nőtt a digitális fényképezőgéppel és a hordozható számítógéppel rendelkezők aránya is. A mosogatógépek szélesebb körben történő elterjedése még nem történt meg, a háztartásoknak alig több mint 12%-a rendelkezik mosogatógéppel, és 2010-ről 2011-re kevesebb mint 1 százalékponttal nőtt ez az arány.

A mikrohullámú sütő és a színes televízió tekintetében nincs nagy eltérés a két szélső kvintilis között. Ezek a cikkek már régóta jelen vannak a piacon, az átlagáruk alacsonyabb, ezért elérhetőek a szerényebb körülmények között élők számára is. Jelentős különbségek mutatkoznak azonban a fajlagosan drágább háztartási, illetve híradás-technikai cikkek esetében. Mosogatógéppel, plazma vagy LCD tv-vel, lappal több mint háromszor annyi háztartás rendelkezik a felső, mint az alsó jövedelmi ötödben.

Az asztali számítógép viszont mindkét társadalmi csoportnál a háztartások több mint 50%-ában megtalálható. Az elhanyagolható különbség visszavezethető arra a jelenségre, hogy a jobb módúak az asztali számítógépek helyett egyre inkább laptopot vásárolnak.

A háztartások fogyasztása területtípus szerinti bontásban

A háztartások fogyasztásának dinamikája 2010-ről 2011-re a megyei jogú városokban volt a legmagasabb, itt a ruházat és lábbeli, valamint az egészségügy kivételével valamennyi főcsoportban nőtt a fogyasztás volumene. Budapesten a szeszes italok, dohányárúk, a ruházat és lábbeli, a közlekedés és a hírközlés főcsoportokban nőtt a fogyasztás volumene (utóbbiban mintegy 112% volt), míg nagymértékben csökkentek az egyéb termékekre és szolgáltatásokra fordított összegek. Az egyéb városokban és községekben 2010-ről 2011-re a legtöbb főcsoportban csökkent a háztartások fogyasztásának volumene. Egyedül a hírközlés főcsoportban mutatkozott számottevő bővülés minden településtípus esetében.

4. tábla

Az egy főre jutó fogyasztás területtípus szerinti arányai, 2011

(országos átlag = 100%)

(%)

COICOP-fogyasztási főcsoportok	Budapest	Magyarországi jogú város	Város	Község	Összesen
Élelmiszerek és alkoholmentes italok	106,6	107,2	94,3	96,7	100
Szeszes italok, dohányárúk	126,0	93,9	92,4	96,7	100
Ruházat és lábbeli	150,3	108,3	102,0	67,9	100
Lakásfenntartás és háztartási energia	126,8	107,7	97,4	83,7	100
Lakberendezés, háztartásvitel	146,7	125,8	85,5	71,8	100
Egészségügy	137,6	110,0	89,6	83,1	100
Közlekedés	130,1	113,0	96,7	79,3	100
Hírközlés	140,0	109,2	96,3	77,0	100
Kultúra, szórakozás	174,2	128,6	84,2	57,3	100
Oktatás	193,8	132,3	61,4	63,1	100
Vendéglátás, szálláshely-szolgáltatás	209,4	125,6	80,2	44,6	100
Egyéb termékek és szolgáltatások	131,0	128,6	94,4	71,0	100
Mindösszesen	131,9	112,1	93,9	81,3	100
Saját termelésű élelmiszer	8,0	42,5	92,3	188,4	100
Házon kívüli étkezés	217,0	123,4	78,5	43,5	100

A budapesti háztartások fogyasztása az egy főre jutó forintösszegeket vizsgálva mindegyik főcsoportban magasabb, mint a vidéki háztartásoké. A megyei jogú városokban a szeszes italok és dohányárúk kivételével maga-

sabb az egy főre jutó fogyasztás, mint az egyéb városokban és községekben. Ez utóbbi két csoportot vizsgálva szintén jelentős különbség látható a fogyasztásban a városok javára, tíz főcsoportban magasabb az egy főre jutó fogyasztás, mint a községekben. A fogyasztás volumenének területi különbségei vélhetően ennél kisebb mértékűek, mivel több főcsoportnál feltételezhető, hogy a fővárosban magasabb áron jutnak hozzá a termékekhez és szolgáltatásokhoz, mint vidéken. Kivétel ez alól az élelmiszerek főcsoportja a nagy kereskedelmi láncok jelenléte miatt. Az élelmiszer-fogyasztásban valóban érzékelhetően kisebb Budapest előnye a vidéki háztartásokhoz képest, mint a többi főcsoportban.

Jellemző az is, hogy a háztartások az élelmiszer-vásárlásukat saját termelésből származó fogyasztással egészítik ki. A saját termelésű élelmiszer-

fogyasztás jelentősége vidéken jóval nagyobb, mint Budapesten. A fővárosban az egy főre jutó saját termelés az országos átlagnak mindössze 8%-a 2011-ben, míg a megyei jogú városokban ez az arány 43%, az egyéb városokban 92%, a községekben pedig jóval átlag fölötti, 188%-os. A házon kívüli élelmiszer-fogyasztás ezzel szemben Budapesten a legmagasabb (az átlag 217%-a), és jelentősége fokozatosan csökken a településnagysággal párhuzamosan, a községekben mindössze 44%-a az átlagnak.

A kiadások településtípusonként eltérő dinamikája azt jelzi, hogy a fogyasztás településtípus szerinti különbségei az elmúlt évben kissé nőttek, bár ezen belül Budapest előnye a megyei jogú városokhoz képest valamelyest csökkent. Természetesen itt is meg kell jegyezni, hogy a háztartások területtípusonként némileg eltérő árváltozásokkal szembesülhettek 2010-ről 2011-re.

További információk, adatok (linkek)

[Táblázatok](#)

[Módszertan](#)

Elérhetőségek:

zsuzsanna.berendi@ksh.hu

Telefon: (+36-1) 345-6607

andras.horvath@ksh.hu

Telefon: (+36-1) 345-6371

[Információs szolgálat](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789

www.ksh.hu